

TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ İLE KOSOVA CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ ARASINDA SAVUNMA SANAYİSİ İŞ BİRLİĞİ ANLAŞMASI

GİRİŞ

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Kosova Cumhuriyeti Hükümeti (bundan böyle "Taraflar" olarak anılacaktır);

24 Aralık 2009'da Ankara/Türkiye'de imzalanan "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kosova Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Askerî Alanda Eğitim, Teknik ve Bilimsel İş Birliği Çerçeve Anlaşması"nın hükümlerini dikkate alarak,

Karşılıklı yarar ve hak eşitliği ilkelerine dayalı daha da geliştirilecek ve güçlendirilecek dostluk ve iş birliği ilişkilerinin, dünya barışı ve güvenliğine olduğu kadar iki ülkenin ortak çıkarlarına da katkıda bulunacağını vurgulayarak,

Askerî teçhizat ve silah alanında bilimsel ve teknik kabiliyetlerini kullanarak savunma sanayi iş birliğini daha da geliştirme isteklerini belirterek,

Karşılıklı saygı ile mütakabiliyet esaslarına dayanarak,

Aşağıdaki konularda anlaşmaya varmışlardır.

MADDE I AMAÇ

Bu Anlaşmanın amacı; savunma mal ve hizmetlerinin geliştirilmesi, üretimi ve tedarigi, hizmetler ve ilgili teknik ve lojistik destek alanlarında daha etkili iş birliği ile Taraflar arasında savunma sanayisi kabiliyetlerini geliştirerek savunma sanayisi alanında iş birliği sağlamaktır.

MADDE II KAPSAM

Bu Anlaşma; Taraflar arasında "Savunma Sanayisi Alanında" karşılıklı iş birliği esas ve ilkelerini kapsamaktadır.

MADDE III TANIMLAR

- "Anlaşma"; Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kosova Cumhuriyeti Hükümeti arasındaki Savunma Sanayisi İş Birliği Anlaşması'nı,
- "Gönderen Devlet"; bu Anlaşmanın amaçları için Kabul Eden Devlet ülkesine personel, malzeme ve teçhizat gönderen devleti,
- "Kabul Eden Devlet"; bu Anlaşmanın uygulanması için gönderen devletin personel, malzeme ve teçhizatını ülkesine kabul eden devleti,
- "Konuk Personel"; Tarafların, bu Anlaşmanın uygulanması için diğer Taraf ülkesinde bulundurdıkları asker veya sivil personeli,

5. "Yakınlar"; konuk personelin millî mevzuatına göre bakmakla yükümlü olduğu aile fertlerini (eş ve çocuklar),
6. "Savunma Mal ve Hizmetleri"; ilgili lojistik destek ile birlikte silâhları ve askerî teçhizatı ve bunların araştırma, geliştirme ve üretimi için gerekli malzemeyi,
7. "Teknik Hizmetler"; savunma malzemelerinin geliştirilmesi, üretimi, bakımı ve tadilatı ile ilgili hizmetleri,
8. "Devlet Kalite Güvencesi"; belirlenmiş millî makamlarca, sözleşmedeki savunma sistemi ürün ve hizmetlerinin kalitesi ile ilgili isteklerinin karşılandığının güvencesini oluşturma sürecini,
9. "Karma Komisyon"; bu Anlaşma hükümlerinin uygulanması, değerlendirilmesi ve gerektiğinde yapılacak değişikliklere ilişkin görevleri yürüten ve her iki ülke temsilcilerinden oluşan komisyonu,
10. "Gizlilik Dereceli Bilgi ve Malzeme"; şekli veya tipine ya da gönderilme metoduna bakılmaksızın, sınıflandırma işareti ile işaretlenen ve ulusal güvenlik çıkarlarından dolayı ve ulusal yasalara uygun olarak yetkisiz erişime, kullanıma veya imhaya karşı koruma gerektiren herhangi bir bilgi veya malzemeyi ifade eder.
11. "Kaynak Taraf"; Gizlilik Dereceli Bilginin veya Malzemenin yetkisi altında üretildiği Taraf veya uluslararası kuruluşu ifade eder.

MADDE IV İŞBİRLİĞİ ALANLARI

Taraflar aşağıda belirtilen alanlarda iş birliği yapacaklardır:

1. Tarafların Silâhlı Kuvvetlerince ihtiyaç duyulan yedek parça, alet, savunma malzemesi, askeri sistemler, teknik gösterimler ve teknik teçhizata ilişkin ortak araştırma, geliştirme, üretim ve yenilenmesi için uygun koşulların sağlanması,
2. Tarafların topraklarında askerî teçhizat alanında ortak araştırma, geliştirme ve üretim projeleri sonuçlarının uygulanması,
3. Savunma mal ve hizmetleri alanında araştırma, üretim ve tasarım,
4. Her iki tarafın ve eğer kabul edilirse üçüncü devletlerin de savunma ürünlerine ilişkin üretim, geliştirme, teknoloji ve modernizasyon ortak programları için koşulların oluşturulması,
5. İki ülke arasında ortak veya benzer ihtiyaç olan teçhizatın üretimini yapmak amacıyla savunma alanında bilimsel kaynaklara dayalı ortak araştırma ve geliştirme projelerinin uygulanması ve bu hususu kapsayan çalışmaların iki ülke arasında imzalanacak Savunma Araştırma Geliştirme ve Teknoloji Alanında İş Birliği Mutabakat Muhtırası kapsamında yürütülmesi,
6. Her iki tarafın alet ve teçhizatının modernizasyonunun yanı sıra savunma sanayisi ürün ve hizmetlerinin üretimi ve tedariki alanlarında karşılıklı yardımlaşma,
7. Silâh ve askerî teknik teçhizatın ve bunların parçalarının daha da geliştirilmesi ve ortak üretimi konusunda; tarafların uygun birimleri arasındaki anlaşmaların sonuçlandırılmasının teşvik edilmesi,
8. Bu Anlaşma çerçevesinde tarafların uygun birimleri arasında yapılan savunma ürünlerinin tedarik ve üretim anlaşmalarının sonuçlandırılmasının teşvik edilmesi,

9. Karşılıklı anlaşmaya göre ortak projelerde ortak elde edilen nihai ürünlerin üçüncü devletlere satışı,

10. Kalite güvencesinde taraflarca kullanılan savunma sanayisi standartları hakkında bilgi ve ilgili doküman ile bilimsel ve teknik bilgilerin mübadelesi,

11. Tarafların yetkisi dâhilinde askerî teknik kurumlar, savunma sanayisi firmaları ve onarım tesisleri arasında iş birliği,

12. Her iki ülkede düzenlenen askeri sanayisi fuarları ve sempozyumlara katılım.

MADDE V UYGULAMA ESASLARI

1. Esas olarak, Taraflar sadece kendi savunma sanayileri ile ilgili konularda iş birliği yapacaklardır. Üçüncü ülkelerin ilgi sahasına giren konuların iş birliğine dâhil edilmesi karşılıklı anlaşma sonucuna göre mümkün olabilecektir.

2. Faaliyetler, Karma Komisyon toplantısının öngörülen tarihinden en az üç ay önce kabul eden devletin eş başkanı tarafından yapılacak olan resmî davet aracılığı ile başlatılacaktır.

3. Taraflar, üçüncü ülkelerin ortak üretim projelerine davet edilmesi konusunu, karşılıklı anlaşmaya göre değerlendirecek, karar alacaklardır.

4. İş birliği alanlarına ilişkin uygulamanın ayrıntıları ve yürürlüğe girmesi her iki Tarafın millî yasalarına tâbi olacak olan Uygulama Protokolleri ile belirlenecektir.

5. Herhangi bir uygulama protokolünün feshedilmesi durumunda Taraflar fesih bildirisinden önce başlanmış bütün yükümlülükleri tamamlamayı kabul ederler. Herhangi bir uygulama protokolünün fesih bildirisi taraflarca müşterek sonuçlandırılacak ve yerine getirilmiş ve getirilmemiş yükümlülüklerin listesini de içerecektir.

MADDE VI KARMA KOMİSYON

1. Bu Anlaşma hükümlerinin uygulanması için, üyeleri Türkiye Cumhuriyeti Millî Savunma Bakanlığı ve Kosova Cumhuriyeti Güvenlik Gücü Bakanlığı personelinden meydana gelen ve her iki tarafın temsil edileceği bir Karma Komisyon (Buradan sonra "Komisyon" olarak belirtilecektir.) oluşturulacaktır.

2. Komisyonunda Türkiye Cumhuriyeti Millî Savunma Bakanlığı heyetine, Millî Savunma Bakanlığı Müsteşar Teknoloji ve Koordinasyon Yardımcısı ve Millî Silâhlanma Direktörü; Kosova Cumhuriyeti Güvenlik Gücü Bakanlığı heyetine Güvenlik Gücü Bakanlığı Politika ve Planlama Direktörü başkanlık edecektir.

3. Komisyonun faaliyetlerini düzenlemek ve koordine etmekle görevli temas noktaları;

- Türkiye Cumhuriyeti Millî Savunma Bakanlığı Savunma Sanayii Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı,

- Kosova Cumhuriyeti Güvenlik Gücü Bakanlığı Güvenlik ve İş Birliği Dairesi Başkanlığıdır.

4. Komisyonda her bir tarafın üye sayısı yediyi aşmayacaktır. Gerektiğinde Komisyona, uzman personel dâhil edilebilecektir.

5. Bu Anlaşma kapsamında Komisyonun görev ve yetkileri;

a. Bu Anlaşmanın IV'üncü Maddesine göre, somut iş birliği alanlarını tespit etmek ve tanımlamak,

b. Birlikte gerçekleştirilecek projeleri seçmek ve müşterek projelerin uygulanmasına yönelik en uygun iş birliği şekil ve metotlarını tanımlamak,

c. Tarafların olası ortakları olabilecek yerel firmaları tespit etmek ve seçmek,

d. Müşterek programların uygulanması sırasındaki iş birliği teklifinin gerçekleştirilmesi amacıyla bilgileri mübadele etmek,

e. Üçüncü ülkelerin ortak projelere katılması konusundaki teklif, tavsiye ve görüşleri ilgili makamlara sunmak,

f. Onaylanmış proje ve kararların gerçekleştirilmesi için gerekli belgelerin hazırlanması ve yazılmasını sağlamak,

g. Onaylanmış projelerin ve kararların gerçekleştirilmesini düzenli olarak kontrol etmek,

h. Bu Anlaşmanın uygulanmasını değerlendirme ve gerektiğinde Anlaşmada yapılacak değişikliklere ilişkin teklifleri müzakere etmektir.

6. Komisyon Toplantısı gündemindeki tüm konular toplantıdan en az 60 (altmış) gün önce belirlenmiş ve koordine edilmiş olacaktır. Heyet Başkanları Komisyonda gündeme gelmesi istenen soru ve konular hakkında birbirlerini haberdar edeceklerdir.

7. Komisyon müşterek olarak mutabık kalınan tarihlere en az üç yılda bir olmak üzere dönüşümlü olarak toplanacaktır. Komisyon, üzerinde mutabık kalınmış gündemi görüşmek üzere, söz konusu toplantının düzenlenmesinden sorumlu heyetin başkanı tarafından toplantıya çağırılacaktır.

MADDE VII

TELİF HAKKININ KORUNMASI

1. Tarafların sınai ve fikri mülkiyet, kendi sınırları içinde üretim hakları, üretim lisansının verilmesi, üçüncü ülkelere satış, ortak projeler çerçevesinde gerçekleştirilen buluşlar ve yeni ürünlere ait patentlerin korunmasıyla ilgili hak ve yükümlülükleri; her bir proje için yapılacak uygulama anlaşmaları ile belirlenecektir. Bu anlaşmalar her bir ülkenin telif haklarına ilişkin yürürlükteki mevzuatları ve uluslararası anlaşmaları dikkate alacaktır.

Bu anlaşmalarda; tarafların araştırma, geliştirme, üretim, tedarik, teknik hizmet ve personel desteği ile altyapı hizmetlerinden kaynaklanan masraflarından doğacak karşılıklı borç ve alacaklarının tasfiye şekli, yeri, zamanı ve şartlarına ilişkin esas ve usuller ile malî ve hukukî yükümlülükler ayrıntılı olarak belirtilecektir.

2. Savunma sanayisi ile ilgili uygun malzemenin veya taraflar arasında karşılıklı değişilen bilgilerin, üçüncü bir tarafa verilmesi veya yayımlanması ancak veren tarafın yazılı izniyle mümkün olacaktır.

3. Taraflar bu Anlaşma çerçevesinde diğer bir tarafça verilen bütün malzeme, ürün ve bilginin yeniden üretimi, kopya edilmesi, kullanılması veya dağıtılması ile ilgili telif haklarına ve diğer sınırlamalara riayet edeceklerdir.

MADDE VIII

GİZLİLİK DERECELİ BİLGİ VE MALZEMENİN GÜVENLİĞİ

1. Taraflar, aşağıdaki tabloda gösterilen güvenlik sınıflandırma seviyelerinin eşdeğerliğini ve güvenlik sınıflandırma seviyelerine uygunluğunu kabul ederler:

<u>TÜRKÇE:</u>	<u>İNGİLİZCE:</u>
"ÇOK GİZLİ"	TOP SECRET
"GİZLİ"	SECRET
"ÖZEL"	CONFIDENTIAL
"HİZMETE ÖZEL"	RESTRICTED

2. Her bir Taraf, bu Anlaşmaya dayanarak alınan, Gizlilik Dereceli Bilgiyi kendi ulusal güvenlik sınıflandırma seviyesi ile yukarıdaki tabloda gösterilen eşdeğer işaretlere uygun olarak işaretlemeyi taahhüt ederler.

3. Taraflar; karşılıklı iş birliğinin bir sonucu olarak üretilen ya da transfer edilen Gizlilik Dereceli Bilginin korunması için kendi ulusal kanunları ve bu Anlaşma uyarınca gerekli tüm tedbirleri alacak ve bu tür bilgiyi de en azından kendi Gizlilik Dereceli Bilgisini korudukları eşdeğer güvenlik seviyesinde korumayı sağlayacaklardır.

4. Alan Taraf, Gizlilik Dereceli Bilgiyi Kaynak Taraftan yazılı ön izin almaksızın bir Üçüncü Tarafa transfer etmeyecektir.

5. İş birliği kapsamında mübadele edilen veya üretilen Gizlilik Dereceli Bilginin özel firmalara verilmesi, açıklanması veya bu firmalara ait tesislerde bulundurulması hâlinde, bu firmaların ülkesindeki Yetkili Güvenlik Makamından alınmış uygun seviyeli Tesis Güvenlik Belgesi olma şartı aranacak ve bu tür bilgi sadece, tam olarak yetkilendirilmiş ve Yetkili Güvenlik Makamından uygun Kişi Güvenlik Belgesi almış şahıslara, Bilmesi Gereken Prensibine uygun olarak açıklanabilecektir.

6. Yetkili Güvenlik Makamları ve/veya Kuruluşlar arasında mübadele edilen ve/veya karşılıklı iş birliği ile üretilen Gizlilik Dereceli Bilgi, bu Anlaşmaya uygun olarak transfer edilme amacı dışında diğer herhangi bir amaç için kullanılmayacaktır.

7. Yetkili Güvenlik Makamları ve Kuruluşların Gizlilik Dereceli Bilginin korunmasına ve bunların açıklanmasının önlenmesine ilişkin yükümlülükleri, Anlaşmanın sona ermesinden sonra bile uygulanmaya devam edecektir.

8. Gizlilik Dereceli Bilgiye verilmiş güvenlik sınıflandırmalarının seviyesi; sadece Kaynak Tarafça yükseltilebilir, düşürülebilir veya iptal edilebilir. Bu tür karar; Kaynak Tarafça, onu uygulayacak olan Alan Tarafa yazılı olarak derhâl bildirilecektir. Her iki taraf da gizlilik dereceli bilgileri veren tarafın yazılı onayı olmaksızın gizlilik dereceli bilgilerin gizlilik derecesinde değişiklik yapmayacaktır.

9. Yetkili Güvenlik Makamları ve/veya Kuruluşlar arasındaki iş birliği sürecinde üretilen bilgiye verilecek güvenlik sınıflandırma seviyesi, karşılıklı onay ile belirlenecek, değiştirilecek veya iptal edilecektir. Bu tür bilgiye verilecek güvenlik sınıflandırma seviyesi konusunda anlaşmaya varılamazsa, Taraflar, herhangi biri tarafından önerilen daha yüksek seviyeyi kabul edilecektir.

10. Gizlilik Dereceli Bilgi, Taraflar arasında, belirtilen hükümden hükümete diplomatik kanallar veya Tarafların Yetkili Güvenlik Makamları ile mutabık kalınan diğer kanallar ile iletilecektir.

11. "ÖZEL"/"CONFIDENTIAL" veya daha yüksek seviyeli Gizlilik Dereceli Bilginin transferi, her bir proje için hazırlanacak Proje Güvenlik Talimatında tanımlanacak usul ve esaslara göre gerçekleştirilecektir.

12. "ÖZEL"/"CONFIDENTIAL"e kadar işaretlenen Gizlilik Dereceli Bilgi ve Malzeme ulusal yasalara uygun olarak imha edilecektir.

13. Diğer Tarafın bir Kuruluşu ile bir Gizlilik dereceli Sözleşme yapmak isteyen ya da kendi Kuruluşlarının birine bir gizlilik dereceli proje kapsamında diğer Tarafın topraklarında bir Gizlilik dereceli Sözleşme yapmasına yetki vermek isteyen bir Taraf, teklif edilen Kuruluşun ilgili güvenlik sınıflandırma seviyeli Gizlilik Dereceli Bilgiye erişim yetkisi veren bir Tesis Güvenlik Belgesine sahip olduğuna ilişkin, kendi Yetkili Güvenlik Makamı vasıtasıyla diğer Tarafın Yetkili Güvenlik Makamından önceden yazılı izin alacaktır.

14. "ÖZEL"/"CONFIDENTIAL" ve daha yüksek seviyede Gizlilik Dereceli Bilginin kullanıldığı her bir proje için imzalanacak Sözleşmeye ek olarak, proje kapsamında güvenliğin sağlanmasına yönelik alınması gereken tedbirleri içeren bir Proje Güvenlik Talimatı hazırlanacaktır.

15. Gizlilik Dereceli Bilginin fiili veya şüpheli olarak ihlal edilmesi veya bu tür bilginin yetkisiz bir kişiye açıklanması hâlinde, ihlal veya açıklanmanın olduğu yerdeki Taraf, kendi ulusal yasalarına uygun olarak gerekli tüm tedbirleri alacak ve bu durum ile alınan tedbir ve sonuçları hakkında diğer Tarafı derhal bilgilendirecektir.

16. Gizlilik Dereceli Bilgiye veya bunların muhafaza edildiği veya işlendiği alanlara nüfuzu gerektiren ziyaretler, sadece, ziyaretçinin uygun gizlilik seviyesinde Kişi Güvenlik Belgesi ve bilmesi gereken prensibinin olması koşuluyla Ev Sahibi Ülkenin Yetkili Güvenlik Makamından ön yazılı izin alınmasından sonra uluslararası ziyaret prosedürleri çerçevesinde gerçekleştirilecektir.

17. Taraflardan her birinin Yetkili Güvenlik Makamınca kendi ulusal kurallar ve mevzuatlarına uygun olarak verilen Kişi Güvenlik Belgesi ve Tesis Güvenlik Belgesi, karşılıklı iş birliği projeleri kapsamında diğer Tarafın Yetkili Güvenlik Makamınca tanınacaktır.

MADDE IX KALİTE GÜVENCE

Taraflarca mutabık kalınması halinde, kalite güvence konusunda iş birliği Türkiye Cumhuriyeti Millî Savunma Bakanlığı ile Kosova Cumhuriyeti Güvenlik Gücü Bakanlığı arasında imzalanacak olan müstakil bir Anlaşma ile düzenlenecektir.

MADDE X TARAFLARIN DİĞER ULUSLARARASI ANLAŞMALARDAN DOĞAN TAAHHÜTLERİ

Bu Anlaşmanın hükümleri, her iki ülkenin taraf olduğu diğer uluslararası anlaşmalardan doğan taahhütlerini etkilemeyecek ve diğer devletlerin çıkarlarına, güvenliklerine ve ülke bütünlüklerine karşı kullanılmayacaktır.

MADDE XI HUKUKİ HUSUSLAR

1. Konuk Personel ve yakınları, kabul eden devletin ülkesinde kaldıkları süre boyunca giriş, çıkış ve ikametleri de dâhil kabul eden ülkede geçerli olan kanun ve düzenlemelere tabi olacaktır.

2. Cezaı yargılama yetkisi kabul eden ÷lkede olacaktır. Buna karşın, gönderen ÷lke sadece kendi malları ve güvenliğine yönelik ihaller ile sadece bir diđer konuk personelden bir kişiyeye ya da mal varlığına yönelik ihallerde yargılama yetkisine sahip olacaktır.

3. Gönderen veya Kabul Eden Devletin yargı hakkını kullanacağı hallerde, hüküm içeriđi Gönderen Devlet mevzuatında bulunmayan bir cezayı öngörmekte ise, her iki ÷lke ceza mevzuatında yer alan veya uyum sağlayan bir ceza sistemi geçerli olacaktır.

MADDE XII ZARAR VE TAZMİNATLAR

1. Taraflardan her biri, misafir personelin görevini yerine getirdiđi sıradaki fillerinden ötürü, diđer Tarafın mallarına (silah/mühimmat, malzeme/teçhizat ve akaryakıt/yađ gibi) oluşan zararları diđer Tarafa tazmin edecektir.

2. Kabul Eden Devletin ve üçüncü şahısların mallarında, kasten ya da ihmal dışı oluşan zarar ve ziyanlara ilişkin tazminat taleplerinin çözömlenmesinde, Kabul Eden Devletin kanunları uygulanacaktır.

3. Taraflar, askeri personelin resmi görevlerini yerine getirirken üstlendiđi hizmetten ötürü yaralanması veya ölümlü halinde diđer Tarafa karşı taleplerinden feragat edeceklerdir.

MADDE XIII ANLAŞMAZLIKLARIN ÇÖZÜMÜ

1. Taraflar, bu Anlaşmanın yorum ve uygulamasından doğabilecek anlaşmazlıkları, Madde VI uyarınca kurulmuş Komisyonunda görüşmeler suretiyle çözüme kavuşturacaklardır.

2. Bu Anlaşmadan doğabilecek herhangi bir anlaşmazlık (somut projeleri düzenleyen uygulama protokollerinden doğan anlaşmazlıklar hariç) çözüm için uluslararası mahkemeye veya üçüncü tarafa götürölmeyecektir.

3. Şayet anlaşmazlık Komisyonunda ele alınışını izleyen doksan (90) gün içinde çözölemezse, Türkiye Cumhuriyeti Millî Savunma Bakanlığı Müsteşarı ve Kosova Cumhuriyeti Güvenlik Gücü Bakanı Yardımcısı seviyesinde ele alınacaktır. Bu takdirde, konunun tarafların yetkili makamlarına intikalini izleyen otuz (30) gün içinde görüşmelere başlanacak, müteakip kırk beş (45) gün içinde sonuç alınamadıđı takdirde, taraflardan her biri otuz (30) gün önceden yazılı bildirimde bulunmak suretiyle bu Anlaşmayı sona erdirebilecektir.

MADDE XIV MALİ HUSUSLAR

1. Bu Anlaşma kapsamında yapılacak faaliyetlere görevlendirilecek personelin yolluk ve yevmiyeleri Gönderen Devlet tarafından, toplantının düzenlenmesine ilişkin idari masraflar müteakibliyet esaslarına göre Kabul Eden Devlet tarafından karşılanacaktır.

2. Bu Anlaşmanın hükömlerine uygun olarak gönderilen misafir personel ve yakınları, vergi, gümrük, satın alma ve satış ile ilgili malî konularda kabul eden tarafın ilgili kanunlarına tâbi olacaktır. Diđer taraftan, kabul eden devlet idarî kolaylıklar sağlayacaktır.

MADDE XV
TADİL VE GÖZDEN GEÇİRME

Bu Anlaşma taraflar arasında bir ortak düzenleme ile tadil edilebilir ve gözden geçirilebilir. Bu durumda taraflar, söz konusu tadil veya gözden geçirmeye ilişkin yazılı bildirim alınmasından itibaren doksan (90) gün içinde müzakerelere başlayacaklardır. Üzerinde mutabık kalınan tadil veya değişiklik teklifleri Madde XVI uyarınca yürürlüğe girecektir. Bütün tadilat ve gözden geçirmeler yazılı olarak yapılacaktır.

MADDE XVI
ONAY VE YÜRÜRLÜĞE GİRİŞ

Bu Anlaşma her iki tarafın iç hukuk düzenlemelerine göre onaylanacak ve onaylamaya ilişkin iç hukuk işlemlerinin tamamlandığını bildiren son notanın karşı tarafca alındığı tarihte yürürlüğe girecektir.

MADDE XVII
YÜRÜRLÜK SÜRESİ VE SONA ERDİRME

1. Bu Anlaşmanın yürürlük süresi bir (1) yıldır. Ancak taraflardan biri, bu sürenin sona erme tarihinden 30 gün önce sona erdirmeye talebinde bulunmadığı takdirde, işbu Anlaşma her defasında birer yıllık süreler için yenilenmiş olacaktır.

2. Eğer bu Anlaşmanın tadili ve gözden geçirilmesinde veya bir anlaşmazlığın çözümünde bir mutabakat sağlanamazsa her bir taraf diğer tarafa yazılı bir bildiri göndererek diplomatik kanallardan Anlaşmayı feshedebilir. Fesih işlemi bildirim diğer tarafça alınmasından 90 gün sonra yürürlüğe girer. Fesih hükümleri bu Anlaşmanın feshinden önce kararlaştırılmış ve başlatılmış olan herhangi bir projenin, programın veya sözleşmenin uygulanmasını etkilemeyecektir.

MADDE XVIII
METİN VE İMZA

Bu Anlaşma 27 Ekim 2011 tarihinde, Ankara'da, Türkçe, Amavutça, Sırpça ve İngilizce dillerinde her biri ikişer nüsha olarak imzalanmıştır. Her bir nüsha aynı derecede geçerlidir. Anlaşmazlık çıktığı takdirde İngilizce metin esas alınacaktır.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
HÜKÜMETİ ADINA

KOSOVA CUMHURİYETİ
HÜKÜMETİ ADINA

İsmet YILMAZ
Millî Savunma Bakanı

Agim ÇEKU
Güvenlik Gücü Bakanı

**MARRËVESHJE NDËRMJET
QEVERISË SË REPUBLIKËS SË TURQISË
DHE
QEVERISË SË REPUBLIKËS SË KOSOVËS
MBI BASHKËPUNIMIN NË INDUSTRIJË E MBROJTJES**

PREAMBULA

Qeveria e Republikës së Turqisë dhe Qeveria e Republikës së Kosovës (në tekstin e mëtejshëm si Palët),

Duke marrë parasysh dispozitat e Kornizës së Marrëveshjes në mes të Qeverisë së Republikës së Turqisë dhe Qeverisë së Republikës së Kosovës për Bashkëpunim në Trajnime Ushtarake, Teknologji dhe Shkencë, të nënshkruar më 24 dhjetor 2009 në Ankara, Turqi.

Duke i theksuar marrëdhëniet ekzistuese miqësore dhe bashkëpunimin, bazuar në parimet e interesave të ndërsjella dhe barazinë e të drejtave, të cilat duhet të zhvillohen dhe të forcohen më shumë, dhe të cilat gjithashtu do të kontribuojnë për interesat e përbashkëta të të dyja vendeve, si dhe në interes të paqes dhe sigurisë në botë.

Duke shprehur dëshirën për zhvillim të mëtejshëm të bashkëpunimit në industrinë e mbrojtjes, duke i përdorur aftësitë e tyre shkencore dhe teknike në fushën e pajisjeve ushtarake dhe të armatimit.

Bazuar në parimet e reciprocitetit, me respekt të ndërsjellët,

Janë pajtuar për çështjet si vijon:

**NENI I
QËLLIMI**

Qëllimi i kësaj Marrëveshje është vendosja e bashkëpunimit në fushën e industrisë së Mbrojtjes mes palëve duke përmirësuar kapacitetet e industrisë së mbrojtjes të dy vendeve nëpërmjet bashkëpunimit më efektiv në fushat përkatëse të mbështetjes teknike dhe logjistike dhe të shërbimeve krahas zhvillimit, prodhimit dhe prokurimit të mallrave dhe shërbimeve të Mbrojtjes.

**NENI II
FUSHËVEPRIMI**

Kjo Marrëveshje mbulon bazat dhe parimet e bashkëpunimit "në fushën e Industrisë së Mbrojtjes" në mes të palëve.

**NENI III
DEFINICIONET**

1. "Marrëveshja" nënkupton Marrëveshjen e Bashkëpunimit në mes të Industrisë së Mbrojtjes së Qeverisë së Republikës së Turqisë dhe Qeverisë së Republikës së Kosovës.

2. "Shteti Dërgues" nënkupton Shtetin i cili dërgon personel, material dhe pajisje për Shtetin pranues për qëllime të kësaj Marrëveshje.
3. "Shteti Pranues" nënkupton Shtetin pranues të personelit, materialit dhe pajisjeve të dërguara nga Shteti dërgues, në territorin e tij për zbatimin e kësaj Marrëveshje.
4. "Personeli i ftuar" nënkupton personelin ushtarak ose civil të cilët janë dërguar nga palët në vendin tjetër për zbatimin e kësaj Marrëveshje.
5. "Vartësit" nënkupton anëtarët e familjes të Personelit Mysafir për të cilët Personeli i ftuar është përgjegjës për t'u kujdesur për ta sipas legjislacionin e tyre kombëtar të Shtetit dërgues (bashkëshortja dhe fëmijët).
6. "Mallrat dhe Shërbimet e Mbrojtjes" nënkupton armët dhe pajisjet ushtarake dhe mbështetjen logjistike relevante, si dhe materiale të nevojshme për kërkimin, zhvillimin dhe prodhimin e këtyre pajisjeve.
7. "Shërbime Teknike" do të thotë shërbimet në lidhje me zhvillimin, prodhimin, mirëmbajtjen dhe riparimin e materialeve të Mbrojtjes.
8. "Cilësia e Sigurisë e Qeverisë" nënkupton procesin për të krijuar besimin se kërkesat kontraktuale në lidhje me cilësinë e sistemit dhe shërbimeve të Mbrojtjes që janë përbushur nga autoritetet përkatëse kombëtare.
9. "Komisioni i Përbashkët" do të thotë Komisionin i përbërë nga përfaqësuesit e të dy vendeve dhe kryerjen e detyrave në lidhje me ndryshimet, të bëhen kur është e nevojshme, vlerësimin dhe zbatimin e kësaj Marrëveshje.
10. "Informacioni dhe Materiali i Klasifikuar" nënkupton çdo informacion ose material pavarësisht nga forma ose lloji i tyre ose metoda e transmetimit, të cilat janë të shënuara me shenjën e klasifikimit dhe të cilat kërkojnë përdorimin ose shkatërrimin e tyre për shkak të sigurisë së interesave kombëtare dhe në përputhje me legjislacionin kombëtar për mbrojtjen kundër qasjes së paautorizuar.
11. "Pala e origjinës" nënkupton Palën ose organizatën ndërkombëtare nën autoritetin e të cilit është prodhuar informacioni apo materiali i klasifikuar.

NENI IV FUSHAT E BASHKËPUNIMIT

Palët do të bashkëpunojnë në fushat si vijon:

1. Sigurimin e kushteve të përshtatshme për hulumtimin, zhvillimin, prodhimin dhe modernizimin e përbashkët të pjesëve rezervë, mjeteve, instrumenteve, materialeve të Mbrojtjes, sistemeve ushtarake, paraqitjeve teknike dhe pajisjeve teknike të kërkuara nga Forcat e Armatosura të Palëve.
2. Zbatimi i rezultateve të projekteve të përbashkëta të hulumtimit, zhvillimit dhe prodhimit në fushën e pajisjeve ushtarake në territorin e secilës palë.

3. Hulumtimi, prodhimi dhe dizajnimi në fushën e mallrave dhe shërbimeve të Mbrojtjes.
4. Ofrimin e kushteve për programeve të përbashkëta të zhvillimit, prodhimit, teknologjisë dhe modernizimit në lidhje me produktet e Mbrojtjes të dy Palëve, dhe në qoftë se janë pajtuar me produktet e mbrojtjes të vendeve të treta.
5. Zbatimin e hulumtimit të përbashkët dhe projektet e zhvillimit të bazuara në burimet shkencore në fushën e Mbrojtjes, me qëllim të prodhimit të pajisjeve të ngjashme apo reciproke të kërkuara nga të dy vendet dhe kryerjen e këtyre aktiviteteve në kuadër të një Marrëveshje për Bashkëpunim në fushën e hulumtimit, Zhvillimin dhe Teknologjinë të Mbrojtjes, që do nënshkruhet ndërmjet Palëve.
6. Ndhima e ndërsjellët në fushat e prodhimit dhe prokurimit të produkteve dhe shërbimeve të industrië së Mbrojtjes, si dhe modernizimin e mjeteve dhe pajisjeve të dyja Palëve.
7. Inkurajimi i përfundimit të Marrëveshjes së bërë mes departamenteve përkatëse të Palëve, me qëllim të prodhimit të përbashkët dhe zhvillimin e mëtejshëm të armëve, pajisjeve teknike ushtarake dhe pjesët e tyre.
8. Inkurajimi i përfundimit të Marrëveshjes së bërë mes departamenteve përkatëse të Palëve në prokurimin dhe prodhimin e produkteve të Mbrojtjes brenda kornizës së kësaj Marrëveshje.
9. Shitjet e produkteve finale të siguruara së bashku nga projektet e përbashkëta të vendeve të treta sipas marrëveshjes reciproke.
10. Shkëmbimi i informacionit shkencor dhe teknik, dokumenteve përkatëse dhe informacioni mbi standardet e industrisë së Mbrojtjes të përdorura nga Palët për sigurimin e cilësisë.
11. Bashkëpunimi midis institucioneve teknike ushtarake, kompanive të industrisë së Mbrojtjes dhe objekteve të riparimit, brenda autorizimeve të Palëve.
12. Pjesëmarrja në panaire dhe simpoziume industriale ushtarake në të dy vendet.

NENI V PARIMET E ZBATIMIT

1. Në parim, palët do të bashkëpunojnë vetëm në fushat që lidhen me industrinë e tyre të Mbrojtjes. Përfshirja e çështjeve në bashkëpunim që janë në interes të vendeve të treta do të jetë e mundur në bazë të marrëveshjes së ndërsjellë.
2. Aktivitetet do të fillojnë me ftesë zyrtare të bashkë-kryesuesit të Shtetit Pranues, të paktën tre muaj përpara datës së propozuar të Takimit të Komitetit të Përbashkët.
3. Palët do të vlerësojnë dhe të bëjnë vendimet e tyre me marrëveshjet reciproke, lidhur me ftesën e vendeve të treta për të marrë pjesë në projekte të përbashkëta të prodhimit.
4. Zbatimi dhe detajet e implementimit lidhur me fushat e bashkëpunimit, do të përcaktohen me Protokollet e zbatimit që do të jenë objekt i legjislacionit kombëtar të dyja Palëve.

5. Në rast të përfundimit të ndonjë protokollit zbatimi, Palët do të pranojnë të përmbushin të gjitha detyrimet e filluara para njoftimit të përfundimit. Deklarimi i përfundimit të protokollit të zbatimit duhet të përfundohej bashkërisht nga Palët dhe gjithashtu do të përfshijnë një listë të detyrimeve të përmbushura dhe të papërmbushura.

NENI VI KOMISIONI I PËRBASHKËT

1. Një Komision i përbashkët (në tekstin e mëtejshëm si "Komisioni") ku të dy palët do të përfaqësohen nga pjesëmarrja e personelit të Ministrisë së Mbrojtjes Kombëtare të Republikës së Turqisë dhe të Ministrisë së Forcës së Sigurisë të Republikës së Kosovës do të vendosen në mënyrë që të zbatohen dispozitat e kësaj Marrëveshje.
2. Në Komision, Delegacioni i Ministrisë së Mbrojtjes Kombëtare të Republikës së Turqisë do të kryesohet nga Zëvendës Nënsekretari i Teknologjisë dhe Koordinimit dhe Drejtori i Armatimit Kombëtar i Mbrojtjes Kombëtare, ndërsa Delegacioni i Ministrisë së Forcës së Sigurisë të Republikës së Kosovës do të kryesohet nga Drejtori për Politika dhe Plane në Ministrinë e Forcës së Sigurisë.
3. Pikat e kontaktit të cilët do të jenë përgjegjës për organizimin dhe koordinimin e aktiviteteve të Komisionit janë:
 - Departamenti i Industrisë së Mbrojtjes i Marrëdhënive me jashtë, Ministria e Mbrojtjes Kombëtare e Republikës së Turqisë.
 - Departamenti për Siguri dhe Bashkëpunim në Ministrinë e Forcës së Sigurisë të Republikës së Kosovës.
4. Numri i anëtarëve të secilës Palë në Komision nuk duhet të jetë më shumë se shtatë persona. Nëse është e nevojshme, duhet të përfshihen disa persona ekspert në Komision.
5. Në pajtim me këtë Marrëveshje, autoritetet dhe detyrat e Komisionit do të jenë si më poshtë:
 - a) Përcaktimi dhe definimi i zonave konkrete të bashkëpunimit, në përputhje me nenin IV të kësaj Marrëveshje.
 - b) Përzgjedhja e projekteve, të cilat do të realizohen së bashku, dhe identifikimin e llojeve dhe metodave më të përshtatshme të bashkëpunimit gjatë zbatimit të projekteve të përbashkëta.
 - c) Identifikimi dhe përzgjedhja e kompanive lokale, të cilat mund të jenë partnerë të mundshëm të Palëve.
 - d) Shkëmbimi i informacionit me qëllim të realizimit të propozimit të bashkëpunimit gjatë zbatimit të programeve të përbashkëta.
 - e) Paraqitja e propozimeve, rekomandimeve dhe opinioneve tek autoritetet përkatëse lidhur me pjesëmarrjen e vendeve të treat në projekte të përbashkëta.
 - f) Duke siguruar përgatitjen dhe publikimin e dokumenteve të nevojshme për realizimin e projekteve dhe vendimeve të miratuara.

g) Të kontrolloj realizimin e projekteve dhe vendimeve të aprovuara rregullisht.

h) Vlerësimi i zbatimit të kësaj Marrëveshje dhe nëse është e nevojshme negociimin e propozimeve në lidhje me ndryshimet që duhen bërë në Marrëveshje.

6. Të gjitha temat dhe subjektet në agjendën e Komisionit do të përcaktohen dhe koordinohen gjashtëdhjetë (60) ditë para takimit të Komisionit. Krerët e delegacioneve do të informojnë njëri-tjetrin në çështjet dhe temat që kërkohet të vihen në agjendë në mbledhjen e Komisionit.
7. Komisioni duhet në mënyrë alternative të mblidhet në datat e rëna dakord të paktën një herë në tre vjet. Komisioni do të ftohet në takim nga kryetari i delegacionit komisioni do të ftohen nga kryetari i delegacionit i cili është përgjegjës për organizimin e takimit të Komisionit për të diskutuar agjendën e dakorduar reciprokisht.

NENI VII MBROJTJA E TE DREJTAVE AUTORIALE

1. Përsa i përket të drejtave dhe detyrimeve të Palëve në lidhje me pronën industriale dhe intelektuale, të drejtat e prodhimit në vendet e tyre, dhënies së licencës së prodhimit, shitjes në vendet e treta dhe ruajtjes së patentave të produkteve të reja dhe shpikjeve të realizuara në kuadrin e projekteve të përbashkëta do të përcaktohen në përputhje me marrëveshjet e zbatimit që do të bëhen për çdo projekt të përbashkët. Këto marrëveshje do të marrin në konsideratë rregullat dhe marrëveshjet ndërkombëtare në fuqi në lidhje me drejtat e autorit të çdo vendi.

Në këto marrëveshje, krahas detyrimeve financiare dhe ligjore, do të specifikohen në detaje edhe parimet dhe procedurat, lidhur me llojin, vendin kohën dhe kushtet e likuidimit të borxheve të ndërsjella dhe të kredive, për shkak të shpenzimeve që rezultojnë nga kërkimi, zhvillimi, prodhimi, prokurimi, shërbimet teknike, personelit ndihmës dhe infrastrukturës së shërbimeve.

2. Dhënia e materialit që lidhet me industrinë e mbrojtjes apo publikimi i informacionit që shkëmbehet reciprokisht ndërmjet Palëve, me një palë të tretë, do të jetë e mundshme vetëm me pëlqimin me shkrim të Palës Dërguese.
3. Palët do të respektojnë të drejtat e autorit dhe kufizimet e tjera, në lidhje me riprodhimin, dyfishim, përdorimin ose shpërndarjen e të gjitha materialeve, produkteve dhe informacioneve të cilat janë lëshuar nga Pala tjetër në bazë të kësaj Marrëveshje.

NENI VIII RUAJTJA E INFORMACIONIT DHE MATERIALIT TË KLASIFIKUAR

1. Palët bien dakord që nivelet e mëposhtme të klasifikimit të sigurisë janë ekuivalente dhe përputhen me nivelet e klasifikimit të sigurisë të përcaktuara në tabelën e mëposhtme:

TURQISHT:	ANGLISHT:
"ÇOK GİZLİ"	TOP SEKRET
"GİZLİ"	SEKRET
"Özel"	CONFIDENTIAL
"HİZMETE Özel"	RESTRICTED

2. Të dyja Palët angazhohen për të shënuar informacionin e klasifikuar të marra sipas kësaj Marrëveshjeje, në përputhje me nivelet e klasifikimit të tyre të sigurisë kombëtare dhe me shenjat ekuivalente të paraqitura në tabelën e mësipërme.
3. Të dy Palët do të marrin të gjitha masat e nevojshme për mbrojtjen e informacionit të klasifikuar të krijuara ose të transferuara pas bashkëpunimit të ndërsjellë, në përputhje me ligjet e tyre kombëtare dhe me këtë Marrëveshje dhe do të sigurojë, të paktën, të njëjtën mbrojtje për informacione të tilla siç është përcaktuar për Informacionit të Klasifikuar të tyre në një nivel të barabartë të sigurisë.
4. Shteti Pranues nuk do të transmetojë informacionin e klasifikuar një pale të tretë pa autorizimin paraprak me shkrim nga Shteti Dërgues.
5. Informacioni i klasifikuar i shkëmbyer ose gjeneruar në kuadër të bashkëpunimit të ndërsjellë ndërmjet Palëve do të jepet, zbulohet për firmat private apo mbajtur në objektet e këtyre firmave vetëm atëherë kur kanë nevojë të dinë dhe të cilat mbajnë një certifikatë sigurie për objekt në nivelin e duhur të lëshuar nga Autoriteti Kompetent i tyre të sigurisë dhe informacioni i klasifikuar do të i zbulohet vetëm individëve të cilët janë të autorizuar dhe kanë Certifikatën e Sigurisë së Personelit me nivelin e duhur të lëshuar nga autoriteti kompetent i tyre të sigurisë.
6. Informacionet e klasifikuara të shkëmbyera dhe / ose të krijuara nga bashkëpunimi reciprok midis Autoriteteve Kompetente të Sigurisë dhe / ose organizatave në vendin e tyre, të Palëve, do të përdoren vetëm në përputhje me qëllimin e transferimit sipas kësaj Marrëveshjeje.
7. Detyrimet e përcaktuara në këtë Marrëveshje për mbrojtjen e informacionit të klasifikuar dhe parandalimin e tij nga zbulimi do të vazhdojë të zbatohet edhe pas përfundimit të Marrëveshjes.
8. Niveli i klasifikimit të sigurisë dhënë informacionit të klasifikuar do të ndryshohet vetëm nga Pala e Origjinës. Vendimet e tilla duhet menjëherë të i bëhen të ditura me shkrim nga Pala e Origjinës Palës Marrëse që do t'i zbatojë ato. Secila Palë merr përsipër të mos të ndryshojë klasifikimin e dhënë informacionit të klasifikuar, pa miratimin me shkrim të palës së origjinës të informacionit të klasifikuar.
9. Niveli i klasifikimit të sigurisë që i jepet informacionit të gjeneruar në procesin e bashkëpunimit të ndërsjellë të Palëve do të përcaktohet, modifikohet ose deklasifikohet vetëm me pëlqim të dyanshëm. Në rast mosmarrëveshjeje në nivelin e klasifikimit të sigurisë që do të i jepet një informacioni të tillë, Palët do të miratojë nivelin më të lartë të propozuar nga ndonjë prej tyre.
10. Informacioni i klasifikuar do të transmetohet ndërmjet Palëve nëpërmjet kanaleve diplomatike qeveri-qeveri ose nëpërmjet kanaleve të tjera të miratuara nga autoritetet e Sigurimit kompetente të Palëve.
11. Transferimi i informacionit të klasifikuar të nivelit "Konfidencial" ("Ozel") ose të nivelit më të lartë do të kryhet sipas procedurave dhe parimeve që do të përcaktohet në Udhëzimin të Sigurimit të Projektit që përgatitet për çdo projekt.
12. Informacionet dhe materiali i klasifikuar i shënuar deri në nivelin "Konfidencial" ("Ozel") do të shkatërrohen në përputhje me ligjet dhe rregulloret.

13. Një Palë, të cilët dëshirojnë për të vendosur një Kontratë të Klasifikuar me një Organizatë të Palës tjetër, apo dëshirojnë të autorizojë një prej organizatave të veta për të vendosur një Kontratë të Klasifikuar në territorin e Palës tjetër në kuadër të një projekti të klasifikuar do të marrë konfirmimin me shkrim paraprakisht, përmes Autoritetit Kompetent të Sigurisë së saj, nga Autoriteti Kompetent i Sigurisë së Palës tjetër që Organizata e propozuar ka një Certifikatë të Sigurisë për Objekt e nivelit të klasifikimit përkatëse të sigurisë.
14. Udhëzimi i Projektit të Sigurisë mbulon masat që duhen marrë për të garantuar sigurinë në kuadër të projektit do të përgatitet si një aneks të kontratës që do të nënshkruhet për çdo projekt të cillin informacioni i klasifikuar është përdorur në nivelin "Konfidencial" ("Ozel") dhe më të lartë nivelit të klasifikimit të sigurisë.
15. Në rast të një dyshimi të bazuar të keqpërdorimit të informacionit të klasifikuar ose zbulimin e informatave të tilla për një person i paautorizuar, Pala ku ndodhë apo mund të ndodhë shkelja apo zbulimi duhet të marrë të gjitha masat e nevojshme në përputhje me ligjet kombëtare dhe rregulloret dhe do të informojë menjëherë Palën tjetër për këtë situatë, si dhe për masat e marra dhe rezultatet e tyre.
16. Vizitat që kërkojnë qasje në informacionin e klasifikuar, ose në zonat ku ato mbahen ose përpunohen do të bëhen vetëm në kuadër të procedurave të vizitës ndërkombëtar me marrjen e autorizimit paraprak me shkrim nga Autoriteti Kompetent i Sigurisë të vendit pritës me kusht që vizitori ka një Certifikatë të Sigurimit të Personelit në nivelin e klasifikimit të duhur dhe ka një nevojë për të ditur atë.
17. Certifikata e Sigurisë për Objekt dhe Certifikata e Sigurisë për Personel e dhënë nga Autoriteti Kompetent i Sigurisë të çdo Pale në përputhje me ligjet e tyre kombëtare dhe rregulloret duhet të njihen reciprokisht në fushën e këtyre projekteve të bashkëpunimit të ndërsjellë.

NENI IX SIGURIMI I CILËSISË

Nëse Palët bien dakord, Bashkëpunimi për Sigurimin e Cilësisë duhet të përcaktohet me një marrëveshje të veçantë, që do të nënshkruhet mes Ministrisë së Mbrojtjes të Republikës së Turqisë dhe të Ministrisë për Forcën e Sigurisë së Republikës së Kosovës.

NENI X ANGAZHIMET E PALËVE QË LINDIN NGA MARRËVESHJET E TJERA NDËRKOMBËTARE

Dispozitat e kësaj Marrëveshje nuk do të ndikojnë në angazhimet e palëve që vijnë nga marrëveshjet e tjera ndërkombëtare në të cilat të dy vendet janë Palë dhe nuk do të përdoret kundër interesave të sigurisë dhe integritetit territorial të shteteve të tjera.

NENI XI ÇËSHTJET LIGJORE

1. Personeli i ftuar dhe personat në vartësi të tyre do t'i nënshtrohen ligjeve dhe rregulloreve në fuqi në Shtetin Pritës, duke përfshirë hyrje-daljet e tyre dhe qëndrimin në Shtetin Pranues.

2. Autoriteti penal në juridiksion do t'i përket Shtetit Pritës. Megjithatë, Shteti Dërgues do të mbajë fuqinë e tij juridike ndaj personelit të ftuar që kryejnë vepra penale vetëm kundër pronës apo sigurisë e shtetit të tyre, ose veprat vetëm kundër personit ose pronës së personelit tjetër të ftuar.
3. Kur vendimi sugjeron një dënim që nuk është i përfshirë në rregulloret Shtetit Dërgues, në rastet kur Shteti Dërgues apo Pranues duan të përdorin të drejtën e tyre të juridiksionit, do të mbizotërojë sistemi i dënimit në dispozicion ose në përputhje me rregulloret e dënimit të të dy vendeve.

NENI XII HUMBJET DHE KOMPENSIMET

1. Çdo Palë do të kompensojë palës tjetër për dëmet e shkaktuara në pronën e këtij të fundit (arma / municionit, materiale / pajisje dhe karburantit / vaj etj) duke rrjedhur nga aktet e Personelit të ftuar, gjatë kryerjes së detyrave të tyre.
2. Ligjet e Shtetit pritës do të zbatohen për zgjidhjen e kërkesave për kompensimin e humbjes ose dëmtimit të shkaktuar, qoftë me qëllim apo nga mosveprim, për çdo pronë në pronësi të shtetit pranues dhe palët e treta.
3. Çdo Palë do të heqë dorë nga të gjitha pretendimet e saj ndaj palës tjetër për plagosjen ose vdekjen e pësuar të ndonjë personeli ushtarak në shërbimet e tyre deri sa ky personel ka qenë të angazhuar në kryerjen e detyrave të tyre zyrtare.

NENI XIII ZGJIDHJA E MOSMARRËVESHJEVE

1. Duhet që ë nga interpretimi ose zbatimi i kësaj Marrëveshje, mund të lind ndonjë mosmarrëveshje, palët do t'i zgjidhin mosmarrëveshjet nëpërmjet bisedimeve të drejtpërdrejta që do të kryhet nga Komiteti i themeluar, siç përcaktohet në Nenin VI.
2. Çdo mosmarrëveshje që mund të lind për shkak të kësaj Marrëveshje (me përjashtim nga mosmarrëveshjet që mund të dalin nga protokollat e zbatimit që rregullojnë projektet konkrete) nuk do të sillen në një gjykatë ndërkombëtare ose në një palë të tretë.
3. Në rast se mosmarrëveshja nuk zgjidhet nga Komiteti brenda nëntëdhjetë (90) ditësh, sipas vlerësimit të tij të Komitetit, atëherë ajo do të trajtohet nga nënsekretari i Ministrisë së Mbrojtjes Kombëtare të Republikës së Turqisë dhe Zëvendës Ministri për Forcën e Sigurisë së Republikës së Kosovës. Në këtë rast, negociatat do të iniciohet brenda tridhjetë (30) ditëve pas njoftimit të autoriteteve të sipërpërmendura dhe nëse nuk ka rezultat në dyzet e pesë (45) ditëve të mëvonshme, secila Palë mund ta përfundojë këtë Marrëveshje duke dërguar një njoftim me shkrim tridhjetë (30) ditë përpara.

**NENI XIV
ÇËSHTJET FINANCIARE**

1. Ndihamat financiare dhe mëditjet e përditshme të personelit që do të jetë i angazhuar në aktivitetet që do të zhvillohen brenda objektit të kësaj Marrëveshje, ato do të mbulohen nga Shteti Dërgues, ndërsa ushqimi, strehimi dhe transporti brenda vendit do të përballohen nga Shteti Pritës, në përputhje me parimin e reciprocitetit.
2. Personeli i ftuar dhe personat në vartësi të tyre do t'i nënshtrohen ligjeve në fuqi brenda territorit të Shtetit Pritës në lidhje me çështjet financiare të tilla si, taksat doganore të shitjeve e blerjeve. Megjithatë, Shteti Pritës do të lehtësojë formalitetet administrative.

**NENI XV
RISHIKIMI DHE NDRYSHIMET**

Kjo Marrëveshje mund të rishikohet dhe të ndryshohet me marrëveshje të ndërsjellë të Palëve. Në këtë rast, Palët do të fillojnë negociatat brenda nëntëdhjetë (90) ditëve pas pranimit të njoftimit me shkrim në lidhje me ndryshimet dhe amendamentet nga Pala tjetër. Propozimet e rishikimeve apo amendamenteve që janë rënë dakord do të hyjnë në fuqi në përputhje me nenin XV. Të gjitha rishikimet dhe ndryshimet do të bëhen me shkrim.

**NENI XVI
RATIFIKIMI DHE HYRJA NË FUQI**

Kjo Marrëveshje do të ratifikohet në pajtim me procedurat e ligjit të brendshëm të të dyja palëve dhe do të hyjë në fuqi në datën e njoftimit të fundit të bërë nga Pala tjetër, duke deklaruar se procedurat e brendshme të ligjit në lidhje me ratifikimin kanë përfunduar.

**NENI XVII
KOHËZGJATJA DHE PËRFUNDIMI**

1. Periudha e zbatimit të kësaj Marrëveshje është një (1) vit. Përveç rastit nëse njëra prej Palëve dërgon një njoftim me shkrim për Palën tjetër, për ndërprerjen e tij tridhjetë (30) ditë para datës së skadimit, Marrëveshja do të zgjatet automatikisht për një periudhë tjetër (1) vjeçare.
2. Në rast rishikimi ose ndryshimi të kësaj Marrëveshje, ose mos zgjidhjes së një mosmarrëveshje, çdo Palë mund ta mbyll Marrëveshjen nëpërmjet kanaleve diplomatike, duke dërguar një njoftim me shkrim palës tjetër. Përfundimi do të hyjë në fuqi nëntëdhjetë (90) ditë pas marrjes së njoftimit nga Pala tjetër. Dispozitat e ndërprerjes nuk do të ndikojnë në zbatimin e çdo programi të projektit ose kontrate të firmosur dhe filluar para mbarimit të kësaj Marrëveshje.

**NENI XVIII
TEKSTI DHE NËNSHKRIMI**

Kjo Marrëveshje u nënshkrua më 27 Tetor 2011 në Ankara, Turqi, në dy kopje origjinale secila në gjuhën turke, shqipe, serbe dhe angleze. Çdo tekst është njëlloj autentik. Në rast të ndonjë mosmarrëveshje do të mbizotërojë versioni i tekstit në anglisht.

NË EMËR TË QEVERISË SË
REPUBLIKËS SË TURQISË

NË EMËR TË QEVERISË SË
REPUBLIKËS SË KOSOVËS

İsmet YILMAZ
Minister i Mbrojtjes Kombëtare

Agim ÇEKU
Minister i Forcës së Sigurisë

**UGOVOR IZMEĐU
VLADE REPUBLIKE TURSKJE
I
VLADE REPUBLIKE KOSOVA
O SARADNJI U ODBRAMBENOJ INDRUSTRIJI**

UVOD

Vlada Republike Turske i Vlada Republike Kosova (u daljnjem tekstu: stranke),

Uzimajući u obzir odredbe Okvirnog Sporazuma između Vlade Republike Turske i Vlade Republike Kosova za Saradnju u Vojne Obuke, Tehnologije i Nauke, potpisan 24. decembra 2009 u Ankari, Turska.

Ističući postojećih prijateljskih odnosa i saradnje na principima međusobnog interesa i ravnopravnost, koji bi trebalo da budu razvijene i ojačani a koji će takođe doprineti zajedničkim interesima obe zemlje kao i u interesu mira i bezbednosti u svetu.

Izražavajući želju za dalji razvoj saradnje u odbrambenoj industriji, koristeći svoja naučna i tehnička znanja iz oblasti vojne opreme i naoružanja.

Na osnovu uzajamnosti i međusobnom poštovanju,

Složili su se o sledećim pitanjima:

**ČLAN I
NAMENA**

Namena ovog Ugovora je da se uspostavi saradnja u Odrambenoj industriji između stranaka poboljšanjem kapaciteta odbrambene industrije obe država kroz efikasniju saradnju u relevantnim oblastima tehničke i logističke podrške i usluga uz razvoj proizvodnje i nabavke robe i usluga za Odbranu.

**ČLAN II
DELOKRUG**

Ovaj Ugovor pokriva osnove i principe saradnje "u oblasti Odrambene Industrije" između stranaka.

**ČLAN III
DEFINICIJE**

1. "Ugovor" podrazumeva Ugovor o Saradnji između Odrambene Industrije Republike Turske i Vlade Republike Kosova.
2. "Zemlja Pošiljalac" podrazumeva Zemlju (Državu) koja šalje osoblje, materijal i opremu za Zemlju primaoca za svrhe ovog Ugovora.

3. "Zemlja Prijemnik" podrazumeva Zemlju prijema osoblje, materijal i opremu poslato od strane Zemlje koja šalje na njenoj teritoriji za sprovođenje ovog Ugovora.
4. "Pozvano osoblje" podrazumeva se vojni ili civilni personal koji su poslati od strane stranaka u drugoj zemlji za sprovođenje ovog Ugovora.
5. "Potčinjeni" podrazumeva članove porodice Personalu Gostiju, za koje Pozvani Personal je odgovoran da se brine za njih u skladu sa svojim nacionalnim zakonodavstvom Zemlje pišiljaoca (bračni drug i deca).
6. "Oprema i Usluge Odbrane" podrazumeva oružje i vojnu opremu i logističku relevantnu podršku kao i potrebnih materijala za istraživanje, razvoj i proizvodnju ovih uređaja.
7. "Tehničke usluge" podrazumeva usluge vezane za razvoj, proizvodnju, održavanje i popravku materijala Odbrane.
8. "Kvalitet Bezbednosti Vlade" podrazumeva proces stvaranja poverenja koje su zahtevane u ugovoru u pogledu kvaliteta sistema i usluge Odbrane su ispunjeni od strane relevantnih nacionalnih vlasti.
9. "Zajednička komisija" označava odbor koji se sastoji od predstavnika obe zemlje i vršenje zadatka koji se odnose na promene kada je to neophodno, procene i sprovođenja ovog Ugovora.
10. "Klasificirane (tajne) informacije" podrazumeva bilo koju informaciju, projekat, dokumenta, zapisnik, izveštaj, obaveštenje, izveštaj, nacrt, fotografije, filma, mapa, dijagrama, laptop, vosak, papir, indigo papira, diskova, papira proizvoda ili bilo koje druge informacije registrovane i materijala.
11. "Izvorna strana" znači stranka ili međunarodna organizacija pod čijem autoritetom tajna informacija ili materijal je proizveden.

ČLAN IV OBLASTI SARADNJE

Strane će saradivati u oblastima kao što sledi:

1. Obezbeđivanje uslova za istraživanje, razvoj, proizvodnju i modernizaciju zajedničkih rezervnih delova, alata, instrumenata, materijala za Odbranu, vojnih sistema, tehničke prezentacije i tehničke opreme za potrebe Oružanih Snaga Strana.
2. Implementacija rezultata zajedničkih projekata u oblasti istraživanja, razvoja i proizvodnje vojne opreme na teritoriji bilo koje stranke.
3. Istraživanja, proizvodnje i dizajn u oblasti Odbrane roba i usluga.
4. Obezbeđivanje uslova za zajedničke razvojne programe, proizvodnja, tehnologija i proizvoda vezanih za modernizaciju Odbrane obe Strane, i ako su se složili sa proizvodom odbrane treće zemlje.

5. Implementaciju zajedničkih istraživačkih i razvojnih projekata zasnovan na naučnim resursima u Odrani, sa ciljem da proizvodi slične ili recipročnog opreme za potrebe obe zemlje i da sprovede te aktivnosti u okviru Sporazuma o Saradnji u oblasti istraživanje, Razvoj i Tehnologiju Odbrane, koji će biti potpisan između Strana.
6. Uzajamna pomoć u oblasti proizvodnje i nabavke proizvoda i usluga industrije Odbrane kao i modernizaciju alata i opreme obe Strane.
7. Podsticaj završetka postignutot je Sporazuma između relevantnih departmana Strana, sa ciljem zajedničke proizvodnje i dalji razvoj naoružanja, vojne tehnička oprema i njihovi delovi.
8. Podsticaj završetka postignutot je Sporazuma između zainteresovanih strana departmana u nabavku i proizvodnju proizvoda odbrane u okviru ovog Ugovora.
9. Prodaja gotovih proizvoda zajedničkih obezbeđeni od zajedničkih projekata trećih zemlja pod zajedničkim dogovorom.
10. Razmena naučnih i tehničkih informacija, potrebni dokumenti i informacije o standardima Odrambene industrije koje koriste Strane za osiguranje kvaliteta.
11. Vojno-tehničkoj saradnja između institucija, preduzeća industrije Odbrane i popravke objekata, u okviru ovlašćenja Strana.
12. Učešće u vojnim industrijskim sajmovima i simpozijumima u obe zemlje.

ČLAN V PRINCIPI PRIMENE

1. U principu, strane će sarađivati samo u oblastima vezanim za svoju odbranu industrije. Uključivanje pitanja koja su od interesa saradnje trećih zemalja će biti moguće na osnovu međusobnog dogovora.
2. Aktivnosti će početi uz zvaničan poziv od strane supredsjedavajućeg Zemlje prijema, najmanje tri meseca pre predloženog datuma sastanka Zajedničkog Komiteta.
3. Stranke će procenjivati i donositi odluke na osnovu sporazuma, na poziv trećih zemalja da učestvuju u zajedničkim projektima proizvodnje.
4. Sprovođenje i primena detalja vezane za oblasti saradnje, biće određen primjenom Protokola koji će biti u skladu sa nacionalnim zakonodavstvom obe Strane.
5. U slučaju prestanka protokola implementacije, strane će se složiti da ispune sve obaveze započete pred obaveštenja o prestanku važenja. Prestanak protokola svake aplikacije mora biti zajednički završen od strane i takođe uključuje spisak obaveza ispunjenih i neispunjenih.

ČLAN VI
ZAJEDNIČKA KOMISIJA

1. Zajednička Komisija (u daljem tekstu kao "Komisija"), gde će obe strane biti predstavljene od strane učesnika personala Ministarstva Nacionalne Odbrane Republike Turske i Ministarstva Bezbednosnih Snaga Republike Kosova će biti postavljene u cilju primene odredbe ovog Ugovora.
2. U Komisiji, Delegacija Ministarstva Narodne Odbrane Republike Turske će predsedavati Zamenik Podsekretara za koordinaciju i Tehnologiju i Direktor Nacionalnog Naoružanje Nacionalne Odbrane i delegacija Ministarstva Bezbednosnih Snaga Republike Kosova će predsedavati Direktor za Politiku i Planiranje u Ministarstvu Bezbednosnih Snaga.
3. Tačke kontakta koji će biti zadužen za organizovanje i koordinaciju aktivnosti Komisije su:
 - Ministarstvo Odbrane Industrije za Odnose sa inostranstvom, Ministarstvo Narodne Odbrane Republike Turske.
 - Departman za Sigurnost i Saradnju u Ministarstvu Bezbednosnih Snaga Republike Kosovo.
4. Broj članova svake strane u Komisije ne bi trebalo da bude više od sedam osoba. Ako je potrebno, treba da budu uključeni nekoliko stručnih osoba u Komisiji.
5. U skladu sa ovim MR, vlasti i dužnosti komisije će biti kao što sledi:
 - a) Utvrđivanje i definisanje specifičnih oblasti saradnje, u skladu sa članom IV ovog Ugovora.
 - b) Selekciju projekata koji će se realizovati zajedno, i identifikaciju vrsta i najprikladniji načini saradnje u realizaciji zajedničkih projekata.
 - c) Identifikacija i izbor domaćih preduzeća, koja mogu biti potencijalni partneri Strana.
 - d) Razmena informacija u cilju ostvarivanja predloga o saradnji u toku realizacije zajedničkih programa.
 - e) Podnošenje predloga, preporuka i mišljenja o relevantnim vlastima u vezi učešća trećih zemalja u zajedničkim projektima.
 - f) Obezbeđivanje pripreme i objavljivanja dokumenata neophodnih za realizaciju projekata i donetih odluka.
 - g) Da ispita realizaciju projekata i odobrenih odluka redovno.
 - h) Ocenivanje i sprovođenje ovog Ugovora i ako je potrebno, pregovaranje predloga koji se odnose na promene u Ugovoru.
6. Sva pitanja i teme na dnevnom redu Komisije određuje se i koordinisane šezdeset (60) dana pre sednice Komisije. Šefovi delegacija će obavestiti jedno drugog o pitanjima i temama koje su potrebne u dnevni red za sastanak Komisiji.

7. Komisija naizmenično treba se sastajati na dogovorene datume najmanje jednom u tri godine. Komisija će biti pozvan na sastanak od strane predsednika komisije delegacija će biti pozvani koji je odgovoran za organizovanje sastanka Komisije da se međusobno dogovore o dnevnom redu.

ČLAN VII ZAŠTITA PRAVA AUTORA

1. Što se tiče prava i obaveze Strana u odnosu na industrijske i intelektualne svojine, prava proizvodnje u njihovim zemljama, davanje licence za proizvodnju, prodaje u trećim zemljama i održavanje patenata za nove proizvode i pronalazaka razvijene u okviru zajedničkih projekata će biti određen u skladu sa sprovođenjem dogovora za svaki zajednički projekat. Ovi sporazumi će uzeti u obzir međunarodna pravila i sporazume na snazi u vezi sa autorska prava u svakoj zemlji.

U ovim sporazumima, zajedno sa finansijskim i zakonskim obavezama, biće detaljno definisane principi i procedure u vezi vrste, lokacije i vreme likvidacije uslovima uzajamnih dugova i kredita zbog troškova koji su rezultat istraživanja, razvoja, proizvodnje, nabavke, tehničke usluge, pomoćni personal i infrastrukturnih usluga.

2. Pružanje materijal relevantan za odbrambenu industriju ili objavljivanje informacija koji se međusobno razmenjuju između strana, sa trećom stranom, će biti moguće samo uz pismenu saglasnost poslate Strane.
3. Strane ugovornice će poštovati autorska prava i druga ograničenja u vezi sa reprodukcijom, dupliranje, upotrebu ili distribuciju svih materijala, proizvoda i informacije koje su izdate od strane druge Strane ugovornice na osnovu ovog Ugovora.

ČLAN VIII OČUVANJE TAJNIH PODATAKA I MATERIJALA

1. Strane su saglasne da sledeće bezbednosne klasifikacije su ekvivalentne i odgovaraju nivou bezbednosnih klasifikacija navedena u sledećoj tabeli:

TURSKA:	ENGLISH:
"ÇOK GIZLI"	TOP SECRET
"GIZLI"	SECRET
"Özel"	CONFIDENTIAL
"HİZMETE Özel"	RESTRICTED

2. Obe strane se obavezuju da označi poverljivim informacijama primljenim shodno ovom Sporazumu u skladu sa svojim nacionalnim nivoima su klasifikovane kao poverljive i jednakost oznake prikazane u gornjoj tabeli.
3. Obe strane će preduzeti sve neophodne mere za zaštitu tajnosti podataka generisana ili prenete nakon međusobne saradnje u skladu sa svojim nacionalnim zakonima i ovim sporazumom i da se obezbedi, makar, ista zaštita za takve informacije kao što je predviđeno za sopstvene poverljivih informacija sa ekvivalentnim nivou bezbednosti.
4. Primalac stranka neće prenositi klasificirani informacije na trećoj strani bez prethodne pismene dozvole od strane porekla.

5. Klasificirane informacije razmenjene ili generisane u okviru međusobne saradnje strane će biti samo dati, objavljeni na privatne firme, ili čuvaju u objektima ove firme koje imaju potrebu da znaju i drže odobrenje. Objekat bezbednosti odgovarajućeg nivoa izdate od strane njihovih nadležnih organa bezbednosti i klasificirani informacije mogu samo da budu otkrivene osobe koje su bile propisno ovlašćeno i koja ima osoblje bezbednosne provjere sa odgovarajućem nivou izdate od strane nadležnih organa bezbednosti.
6. Klasificirane informacije razmenjene ili generisane tokom međusobne saradnje između nadležnih organa bezbednosti i / ili organizacije u tim zemljama, treba koristiti samo u skladu sa ciljem prenosa u skladu sa ovim sporazumom.
7. Obaveze utvrđene u ovom Sporazumu za zaštitu tajnosti podataka i sprečavanje od objavljivanja će nastaviti da se primenjuje i nakon raskida Ugovora.
8. Nivo bezbednosti klasifikacija data klasificirani informacije se samo menja deklaracijom stranke. Takve odluke će odmah biti obavestene u pisanoj formi strani koja će ih sprovesti. Svaka strana se obavezuje da ne menja klasifikacija data tajnih podataka bez pismene saglasnosti iz partije koja predstavlja poreklo klasificirani informacije.
9. Nivo bezbednosti klasifikacije treba dati informacije generisan u procesu međusobne saradnje strane će se utvrditi samo, menjati ili skinuta oznaka tajnosti uz obostranu saglasnost. U slučaju neslaganja na nivou sigurnosti klasifikacije treba dati takve informacije, ugovornice će usvojiti viši nivo predložiti bilo koja od njih.
10. Poverljive informacije će se prenositi između strana preko vlade do vlade diplomatskim kanalima ili drugim kanalima za koje su se dogovorili nadležne bezbednosti vlasti strana.
11. Prenos klasificiranih informacija "POVERLJIVO" ("Ozel") ili višem nivou vrši se nakon procedure i principi te procedure će biti definisani Uputstvom za Projekat bezbednosti, tako da budu spremni za svaki projekat.
12. Tajne informacije i materijal obeležen kao "POVERLJIVO" ("Ozel") će biti uništen u skladu sa nacionalnim zakonima i propisima.
13. Jedne strane, u želji da se mali ugovor sa organizacijom druga strana ili žele da ovlasti jednog od svoje organizacije da postavi mali Ugovor na teritoriji druge Strane u okviru klasifikovane projekat će dobiti pismenu potvrdu unapred, kroz nadležnih organa bezbednosti, iz nadležnog organa bezbednosti od druge strane ugovornice da predloženi Organizacija ima Objekat bezbednosne provjere relevantne nivo bezbednosti klasifikacije.
14. Uputstvo za ovaj Projekat bezbednosti pokriva mere koje treba preduzeti za obezbeđivanje sigurnosti u okviru projekta a koje će biti pripremljene kao aneks ugovora , i bice potpisane za svaki projekat koji ima klasificirane informacije sa znakom "POVERLJIVO" ("Ozel") sto znaci novo veće bezbednosti.
15. U slučaju aktuelnih sumnji kompromisa na klasificirani informacije ili otkrivanje takvih informacija od strane neovlašćenih lica, potpisnici u cjoj zemlji se dogodilo kršenja ili otkrivanje, odmah će preduzeti sve neophodne mere u skladu sa svojim nacionalnim zakonima i propisima i odmah će obavestiti drugu Stranu za ovu situaciju, kao i o preduzetim merama i njihov ishod.

16. Zahtev za posetu i pristup tajnim podacima ili u području gde su se čuvaju ili obrađuju se tajni podaci, može se izvršiti samo u okviru međunarodnih poseta, ali procedura zahteva prethodno pismeno odobrenja od nadležne bezbednosne organa zemlje domaćina, pod uslovom da posetilac ima bezbednost na lica na odgovarajućem nivou i klasifikacija ima potrebu da zna to.

17. Objekat bezbednosne provjere i osoblja bezbednosne provjere koju izdaje nadležni organ bezbednosti svake potpisnice u skladu sa svojim nacionalnim zakonima i propisima će biti međusobno priznate u okviru tih projekata međusobne saradnje.

ČLAN IX OSIGURANJE KVALITETA

Ako se Stranke dogovore, Saradnja za Osiguranje kvaliteta treba da bude određena sa posebnim sporazumom, koji će biti potpisan između Ministarstva Odbrane Republike Turske i Ministarstva Bezbednosnih Snaga Republike Kosova.

ČLAN X OBAVEZE STRANA KOJI PROISTIČU IZ DRUGIH MEĐUNARODNIH SPORAZUMA

Odredbе ovog Ugovora neće uticati u obaveze stranaka koje proizilaze iz drugih međunarodnih sporazuma na kojima obe zemlje su članice i neće se koristiti protiv interesa bezbednosti i teritorijalnog integriteta drugih država.

ČLAN XI PРАВNA PITANJA

1. Pozvani personal i ličnosti u zavisnosti od njih podležu se zakonima i pravilnicima na snazi u Zemlji prijema, uključujući njihove ulaz i izlaz i boravak u Zemlji prijema.
2. Krivični vlast u jurisdikcije će pripasti Zemlji domaćin. Međutim, Zemlja pošiljalac treba da održava svoju zakonsku moć nad pozovni personal koji koji vrše krivična dela protiv imovine ili sigurnost samo svoje zemlje ili dela protiv lica ili imovine drugog pozvanog personala.
3. Ova odluka ukazuje na to da kazna nije uključena u pravilniku Zemlje pošiljalaca, u slučajevima kada Zemlja pošiljalac ili Domaćin žele da koriste svoja prava na nadležnosti, ili ce preovladati dostupan sistem kazne u skladu sa pravilnicima kažnjavanja obaju zemlja.

ČLAN XII GUBICI I NAKNADE

1. Svaka strana će nadoknaditi drugu stranu za štetu pričinjenu imovini ovog drugog (oružje / municije, materijala / opreme i goriva / ulje, itd) izazvano Gost osoblja, tokom obavljanja svojih dužnosti.
2. Zakoni Prijemne Države će se primenjivati na rešavanje zahteva za nadoknadu gubitka ili oštećenja, da li namerno ili iz propust, na bilo koju imovinu u vlasništvu države prijema i trećim licima.

3. Svaka strana će odustati od svih svojih potraživanja prema drugoj strani za povrede ili smrt pretrpi bilo koja vojna lica svojih usluga, a što je osoblje bilo je angažovano u obavljanju svojih službenih dužnosti.

ČLAN XIII REŠAVANJE NESUGLASICA

1. Sa tumačenjem ili primenom ovog Ugovora može nastati bilo koji spor, stranke će rešiti nesuglasice kroz direktne pregovore da se sprovode od strane Komiteta, kako je utvrđeno u Članu VI.
2. Svi sporove koji mogu nastati usled ovog Ugovora (sa izuzetkom sporova koji mogu nastati iz primene protokola koji regulišu određene projekte), neće se predati u nameđunarodni sud, ili trećoj strani.
3. Ako spor ne bude rešen od strane Komiteta u roku od devedeset (90) dana, u skladu sa svojom procenom Komiteta (Odbora), onda će ona biti upravljena od strane podsekretar Ministarstva Narodne Odbrane Republike Turske i Zamenika Ministra Bezbednosnih Snaga Republike Kosova. U ovom slučaju, pregovori će se pokrenuti u roku od trideset (30) dana od dana obaveštenja navedenih organa i ako nisu postignuti rezultati na četrdeset pet (45) dana nakon toga, bilo koja Strana može da raskine ovaj Ugovor slanjem pismeno obaveštenje od trideset (30) dana unapred.

ČLAN XIV FINANSIJSKA PITANJA

1. Finansijska pomoć i svakodnevne dnevnice personala će biti angažovani u aktivnostima koje će se razvijati u okviru ovog Ugovora, oni će biti pokriveni od strane Zemlje pošiljalaca, dok hrana, stanovanje i prevoz unutar zemlje će snositi Zemlja domaćin u skladu sa principom reciprociteta.
2. Pozvani peronal i osobe u zavisnosti od njihove ličnosti će biti podleženi zakonima na snazi na teritoriji Zemlje prijema u pogledu finansijskih pitanja, kao što su; carinske takse za prodaju i kupovinu. Međutim, Zemlja prijema će olakšati administrativne formalnosti.

ČLAN XV RAZMATRANJE I PROMENE

Ovaj Ugovor o Razumevanju može biti razmotren i menjen na osnovu obostrane saglasnosti Strana. U tom slučaju, Strane će početi pregovore u roku od devedeset (90) dana od dana prijema pismenog obaveštenja o izmenama i dopunama od druge strane. Predlozi pregleda ili izmene i dopune za koje su se složili će stupiti na snagu u skladu sa članom XV. Sve izmene i promene će biti u pismenoj formi.

ČLAN XVI RATIFIKACIJA I STUPANJE NA SNAGU

Ovaj Ugovor će biti ratifikovan u skladu sa procedurama internih prava obe strane i stupa na snagu datumom poslednjeg obaveštenja koju donosi druga Strana, navodeći da su interne procedure zakona u pogledu ratifikacije završen.

ČLAN XVII
TRAJANJE I RASKID UGOVORA

1. Period implementacije ovog Ugovora je (1) god. Osim ako jedna od Stranaka šalje pismeno obaveštenje druge Strane, za njegovog prestanka trideset (30) dana pre isteka, Ugovor će se automatski produžiti za sledeći period od (1) godine.
2. U slučaju razmatranja ili izmene i dopune ovog Ugovora, ili ne rešavanje jednog spora, svaka Strana može da zatvori Ugovor putem diplomatskih kanala, sa slanjem pismenog obaveštenja drugoj Strani. Prekid će stupiti na snagu devedeset (90) dana od dana prijema od strane drug Strane. Prestanak odredbe neće uticati na realizaciju bilo kog programa za projekat ili potpisanog ugovora početog pre isteka ovog Ugovora.

ČLAN XVIII
TEKST I POTPIS

Ovaj Ugovor je potpisan dana 27 Oktobra 2011 u Ankari, Turska, U dva originalna primerka svaki na turskom, albanskom, srpskom i engleskom jeziku. Svaki tekst podjednako je autentičan. U slučaju bilo kakvog spora će prevladati tekst u engleskom jeziku.

U IME VLADE
REPUBLIKE TURSKE

U IME VLADE
REPUBLIKE KOSOVA

İsmet YILMAZ
Ministar za Nacionalnu Odbranu

Agim ÇEKU
Ministar za Bezbednosne Snage

**AGREEMENT BETWEEN
THE GOVERNMENT OF THE REPUBLIC OF TURKEY
AND
THE GOVERNMENT OF THE REPUBLIC OF KOSOVO
ON DEFENCE INDUSTRY COOPERATION**

PREAMBLE

The Government of the Republic of Turkey and the Government of the Republic of Kosovo (hereinafter referred to as the Parties),

Considering the provisions of the Framework Agreement Between the Government of the Republic of Turkey and the Government of the Republic of Kosovo on Cooperation in Military Fields of Training, Technology and Science, signed on December 24, 2009, in Ankara, Turkey,

Emphasizing that existing friendly relations and co-operation, based on the principles of mutual interest and equality of rights, which shall further be developed and strengthened, shall also contribute to the joint interests of both countries, as well as to the world peace and security,

Expressing their desire for further development of the defence industry cooperation by using their scientific and technical capabilities in the field of military equipment and weapons,

On the basis of the principles of reciprocity and mutual respect,

Have agreed on the following issues:

**ARTICLE I
PURPOSE**

The purpose of this Agreement is to establish cooperation in the field of defence industry between the Parties by improving the defence industry capabilities of the Parties through more effective cooperation in the fields of relevant technical and logistic support and services besides development, production and procurement of defence goods and services.

**ARTICLE II
SCOPE**

This Agreement covers the basis and principles of cooperation "in the field of Defence Industry" between the Parties.

**ARTICLE III
DEFINITIONS**

1. "Agreement" means the Defence Industry Cooperation Agreement Between the Government of the Republic of Turkey and the Government of the Republic of Kosovo.
2. "Sending State" means the State sending personnel, material and equipment to the Receiving State for the purposes of this Agreement.
3. "Receiving State" means the State receiving personnel, material and equipment sent by the Sending State in its territory for implementation of this Agreement.

4. "Guest Personnel" means military or civil personnel who are sent by the Parties to the other country for implementation of this Agreement.
5. "Dependants" means the family members of the Guest Personnel for whom the Guest Personnel is responsible to look after as to their national legislation of the Sending State (spouse and children).
6. "Defence Goods and Services" means the weapons and military equipment and relevant logistic support as well as the material necessary for research, development and production of this equipment.
7. "Technical Services" means the services concerning the development, production, maintenance and repair of defence materials.
8. "Government Quality Assurance" means the process to establish confidence that the contractual requirements relating the quality of defence system and service are met by the appropriate national authorities.
9. "Joint Committee" means the Committee composed of the representatives of both countries and performing the duties regarding the amendments to be made when necessary, assessment and implementation of the provisions of this Agreement.
10. "Classified Information and Material" means any information or material regardless of their form or type or method of transmission, which are marked with classification mark and which require due to national security interests and in accordance with national legislation protection against unauthorized access, use or destruction.
11. "Originating Party" means the Party or international organisation under whose authority the Classified Information or Material has been produced.

ARTICLE IV COOPERATION FIELDS

The Parties shall cooperate in the following fields:

1. Assurance of the appropriate conditions for joint research, development, production and modernisation of spare parts, tools, instruments, defence materials, military systems, technical displays and technical equipment required by the Armed Forces of the Parties,
2. Implementation of the results of joint research, development and production projects in the field of the military equipment on the territories of the Parties,
3. Research, production and design in the field of defence goods and services,
4. Providing the conditions for joint programs of production, development, technology and modernisation related to the defence products of both Parties, and if agreed upon, the defence products of the third Countries,
5. Implementation of joint research and development projects based on scientific resources in the field of defence for the purpose of producing equipments similarly or mutually required by both countries and conducting these activities within the scope of a Memorandum of Understanding on Cooperation in the field of Defence Research, Development and Technology to be signed between the Parties,

6. Mutual assistance in the fields of production and procurement of defence industry products and services as well as the modernization of tools and equipments of both Parties,
7. Encouraging the conclusion of Agreements made between relevant departments of the Parties with the aim of joint production and further development of weapons, military technical equipment and their parts,
8. Encouraging the conclusion of the agreement between relevant departments of the Parties on the procurement and production of defence products within the framework of this Agreement,
9. Sales of the final products obtained jointly from the joint projects to the third countries, according to the mutual agreement,
10. Exchange of scientific and technical information, relevant documents and information on defence industry standards used by the Parties for quality assurance,
11. Cooperation between military technical institutions, defence industry companies and repair facilities within the authorisation of the Parties,
12. Participation in the military industrial fairs and symposiums organised in both countries.

ARTICLE V IMPLEMENTATION PRINCIPLES

1. In principle, the Parties shall cooperate only in the fields related to their own defence industries. The inclusion of issues in cooperation that are within the interest of the third countries shall be possible on the basis of mutual agreement.
2. The activities shall be initiated upon the official invitation of the co-chairman of the Receiving State, at least three months prior to the proposed date of the Joint Committee Meeting.
3. The Parties shall assess and make their decisions upon mutual agreement, concerning the invitation of the third countries to participate in joint production projects.
4. Enforcement and details of the implementation concerning the cooperation fields shall be defined through the Implementation Protocols that shall be subject to the national legislation of both Parties.
5. In case of termination of any implementation protocol, the Parties shall accept to fulfill all obligations started before the notification of termination. Declaration of the termination of any implementation protocol shall be jointly concluded by the Parties and shall also include a list of fulfilled and unfulfilled obligations.

ARTICLE VI JOINT COMMITTEE

1. A Joint Committee (hereinafter referred as "Committee") where both Parties shall be represented by participation of personnel of the Ministry of National Defence of the Republic of Turkey and the Ministry for the Security Force of the Republic of Kosovo shall be established in order to implement the provisions of this Agreement.

2. In the Committee, the Delegation of the Ministry of National Defence of the Republic of Turkey will be headed by the Deputy Undersecretary of Technology and Coordination and National Armament Director of the Ministry of National Defence, whereas the Delegation of the Ministry for the Security Force of the Republic of Kosovo will be headed by the Director for Policy and Planning at the Ministry for the Security Force.
3. The points of contact which will be responsible for organizing and coordinating the activities of the Committee are:
 - Defence Industry Foreign Relations Department, Ministry of National Defence of the Republic of Turkey,
 - Department for the Security and Cooperation at the Ministry for the Security Force of the Republic of Kosovo.
4. Number of the members of each Party in the Committee shall not exceed seven persons. If necessary, some expert personnel shall be involved in the Committee.
5. In accordance with this Agreement, the authorities and duties of the Committee shall be as follows:
 - a. Determination and definition of concrete areas of cooperation in accordance with the Article IV of this Agreement,
 - b. Selection of projects, which will be jointly realised, and identification of the most appropriate types and methods of cooperation concerning the implementation of joint projects,
 - c. Identification and selection of local companies, which could be possible partners of the Parties,
 - d. Exchange of information for the purpose of the realisation of cooperation proposal during the implementation of joint programs,
 - e. Presentation of proposals, recommendations and opinions to respective authorities concerning the participation of the third countries in the joint projects,
 - f. Ensuring the preparation and publication of necessary documents for realisation of the approved projects and decisions,
 - g. To control the realisation of approved projects and decisions regularly,
 - h. Assessment of implementation of this Agreement and if necessary negotiation of the proposals regarding the amendments to be made in the Agreement.
6. All themes and topics on the Committee agenda shall be determined and coordinated sixty (60) days prior to the Committee Meeting. Heads of the delegation shall inform each other on the questions and topics required to be put on the agenda at the Committee Meeting.
7. The Committee shall alternately meet on mutually agreed dates at least once in three years. The Committee shall be invited to the meeting by the head of delegation who is responsible for the organization of the Committee Meeting to discuss the mutually agreed agenda.

ARTICLE VII COPYRIGHT PROTECTION

1. Regarding the rights and obligations of the Parties concerning industrial and intellectual property, production rights within their own countries, release of the production license, sales to the third countries and preservation of patents belonging to new products and inventions realised within the framework of joint projects shall be determined through the implementation agreements to be made for each joint project. These agreements shall take into consideration the regulations and international agreements in force regarding the copyrights of each country.

In these agreements, besides the financial and legal obligations, the principles and procedures, concerning the type, place, time and terms of liquidation of mutual debts and credits, due to the expenses resulting from research, development, production, procurement, technical services, personnel support and infrastructure services, shall be specified in detail.

2. Release of the proper material, related to the defence industry, or publication of the mutually exchanged information between the Parties to a third party shall only be possible upon the written consent of the Sending Party.
3. The Parties shall respect the copyrights and other limitations concerning reproduction, duplication, utilization or distribution of all materials, products and information which are released by the other Party on the basis of this Agreement.

ARTICLE VIII PRESERVATION OF CLASSIFIED INFORMATION AND MATERIAL

1. The Parties agree that the following security classification levels are equivalent and correspond to the security classification levels specified in the table below:

<u>TURKISH:</u>	<u>ENGLISH:</u>
"ÇOK GİZLİ"	TOP SECRET
"GİZLİ"	SECRET
"ÖZEL"	CONFIDENTIAL
"HİZMETE ÖZEL"	RESTRICTED

2. Both Parties commit themselves to mark the Classified Information received under this Agreement in compliance with their national security classification levels and with the equivalence markings displayed in the table above.
3. Both Parties shall take all the necessary measures for the protection of the Classified Information generated or transferred following the mutual cooperation in compliance with their national laws and this Agreement and shall also ensure, at least, the same protection for such information as stipulated for their own Classified Information with an equivalent level of security.
4. The Recipient Party will not transmit Classified Information to a third party without prior written authorization from the Originating Party.
5. Classified Information exchanged or generated within the scope of the mutual cooperation between the Parties shall only be given, disclosed to private firms or kept in the facilities of these firms that have a need to know and hold a Facility Security Clearance with the appropriate level issued by their Competent Security Authority and Classified Information shall only be disclosed to individuals which were duly authorized and has Personnel Security Clearance with the appropriate level issued by their Competent Security Authority.

6. The Classified Information exchanged and/or generated by mutual cooperation between the Competent Security Authorities and/or the Organisations in its country, of the Parties, shall only be used in line with the purpose of transfer under this Agreement.
7. The obligations established in this Agreement for the protection of the Classified Information and its prevention from disclosure shall continue to apply even after the termination of the Agreement.
8. The level of security classifications given to the Classified Information shall only be altered by the Originating Party. Such decisions shall immediately be notified in writing by the Originating Party to the Recipient Party which shall enforce them. Each Party undertakes not to change the classification given to the Classified Information without the written consent from the Party originating the Classified Information.
9. The level of security classification to be given to the information generated in the process of the mutual cooperation of the Parties shall only be determined, modified or declassified by mutual consent. In case of disagreement on the level of security classification to be given to such information, the Parties shall adopt the higher level proposed by any of them.
10. Classified Information will be transmitted between the Parties through government-to-government diplomatic channels or through other channels agreed by the Competent Security Authorities of the Parties.
11. Transfer of Classified Information at "CONFIDENTIAL" ("ÖZEL") or higher level shall be carried out following the procedures and principles to be defined in the Project Security Instruction to be prepared for each project.
12. Classified Information and Material marked up to "CONFIDENTIAL" ("ÖZEL") shall be destroyed in accordance with the national laws and regulations.
13. One Party, wishing to place a Classified Contract with an Organisation of the other Party, or wishing to authorise one of its own Organisations to place a Classified Contract in the territory of the other Party within a classified project shall obtain written confirmation in advance, through its Competent Security Authority, from the Competent Security Authority of the other Party that the proposed Organisation holds a Facility Security Clearance of the relevant security classification level.
14. A Project Security Instruction covering the measures to be taken for ensuring the security within the project shall be prepared as an annex to the Contract to be signed for each project which the Classified Information is used at the "CONFIDENTIAL" ("ÖZEL") and higher security classification level.
15. In case of an actual or suspected compromise of the Classified Information or the disclosure of such information to an unauthorized person, the Party where the breach or disclosure occurs or may have occurred shall take all the necessary measures in accordance with its national laws and regulations and shall immediately inform the other Party of this situation as well as of the measures taken and their outcome.
16. Visits requiring access to Classified Information or to areas where they are being kept or processed shall only be made within the frame of international visit procedures upon receiving the prior written authorisation from the Competent Security Authority of the Host Country provided that the visitor has a Personnel Security Clearance at the appropriate classification level and has a Need-to-Know it.

17. The Facility Security Clearance and the Personnel Security Clearance granted by the Competent Security Authority of each Party in accordance with their national laws and regulations shall be reciprocally recognised in the scope of those projects of mutual cooperation.

ARTICLE IX QUALITY ASSURANCE

If agreed by the Parties, Cooperation on Quality Assurance shall be established with a separate agreement to be signed between the Ministry of National Defence of the Republic of Turkey and the Ministry for the Security Force of the Republic of Kosovo.

ARTICLE X COMMITMENTS OF THE PARTIES ARISING FROM THE OTHER INTERNATIONAL AGREEMENTS

The provisions of this Agreement shall not affect the commitments of the Parties originating from other international agreements to which both countries are Parties and shall not be used against the interests, security and territorial integrity of other States.

ARTICLE XI LEGAL ISSUES

1. The Guest Personnel and their dependants shall be subject to the laws and regulations in force in the Receiving State including their entrance, exit and residence during their stay in the country of the Receiving State.
2. Criminal jurisdiction authority shall belong to the Receiving State. However, the Sending State shall retain its jurisdictional power against guest personnel concerning the offences solely against the property or security of that state or offences solely against the person or property of other guest personnel.
3. Should the context of sentence suggests a penalty that is not involved in the Sending State regulations, in cases where the Sending or Receiving State shall use its own jurisdiction right, a penalty system available in or consistent with the penalty regulations of both countries shall prevail.

ARTICLE XII LOSSES AND COMPENSATIONS

1. Each Party shall compensate the other Party for damages caused to the latter's property (weapon/ammunition, material/equipment and fuel/oil etc.) resulting from acts of the Guest Personnel, while performing their duties.
2. Laws of the Receiving State shall apply to the settlement of claims for compensation of loss or damage caused, whether intentionally or out of omission, to any property owned by the Receiving State and the Third Parties.
3. Each Party shall waive all its claims against the other Party for injury or death suffered by any military personnel of its services while such personnel were engaged in the performance of their official duties.

**ARTICLE XIII
SETTLEMENT OF DISPUTES**

1. Should any controversy arise from the interpretation or implementation of this Agreement, the Parties shall settle the disputes through direct negotiations to be conducted by the Committee established as per Article VI.
2. Any dispute that may arise due to this Agreement (except for the disagreements that may arise from the implementation protocols regulating the concrete projects) shall not be brought to an international court or to a third party.
3. In case the dispute is not settled in the Committee within ninety (90) days following its assessment in the Committee, it will be handled by the Undersecretary of the Ministry of National Defence of the Republic of Turkey and Deputy Minister for the Security Force of the Republic of Kosovo. In this case, the negotiations shall be initiated within thirty (30) days following the notification to the related authorities and if no result is achieved in the subsequent forty-five (45) days, each Party can terminate this Agreement by sending a written notification thirty (30) days in advance.

**ARTICLE XIV
FINANCIAL MATTERS**

1. The allowances and daily fees of the personnel who are to be charged in the activities to be conducted within the scope of this Agreement shall be borne by the Sending State whereas administrative expenses of organizing the meeting shall be borne by the Receiving State in accordance with the reciprocity principle.
2. The Guest personnel and their dependants sent in accordance with the provisions of this Agreement shall be subject to the laws in force within the territories of the Receiving State for the financial matters regarding tax, customs, purchases and sales. However, the Receiving State shall facilitate administrative formalities.

**ARTICLE XV
REVISION AND AMENDMENT**

This Agreement may be revised and amended by mutual arrangement of the Parties. In this case, the Parties shall start the negotiations within ninety (90) days following the receipt of a written notice about the revisions and amendments by the other Party. The proposals of revisions or amendments that are agreed upon shall enter into force in accordance with Article XVI. All revisions and amendments shall be done in writing.

**ARTICLE XVI
RATIFICATION AND ENTRY INTO FORCE**

This Agreement shall be ratified in accordance with the internal law procedures of both Parties and shall enter into force at the date when the last notice is served by the other Party stating that the internal law procedures regarding the ratification are completed.

ARTICLE XVII
DURATION AND TERMINATION

1. The enforcement period of this Agreement is one (1) year. Unless either of the Parties sends a written notice of termination to the other party thirty (30) days prior to the expiry date, the Agreement shall be automatically extended for successive one-year term.
2. In case the revision or amendment of this Agreement or settlement of a dispute not achieved each Party can terminate the Agreement through diplomatic channels by sending a written notification to the other Party. The termination will enter into force ninety (90) days after the receipt of the notification by the other Party. The provisions of termination shall not affect the implementation of any project, program or contract determined and initiated before the termination of this Agreement.

ARTICLE XVIII
TEXT AND SIGNATURE

This Agreement was signed on 27th of October 2011, in Ankara, as two each original copies in Turkish, Albanian, Serbian and English languages. Each text is equally authentic. In case of any dispute the English version text shall prevail.

ON BEHALF OF THE GOVERNMENT
OF THE REPUBLIC OF TURKEY

ON BEHALF OF THE GOVERNMENT
OF THE REPUBLIC OF KOSOVO

İsmet YILMAZ
Minister of National Defence

Agim ÇEKU
Minister for the Security Force